

هو العليم

سه روایت بسیار زیبا از امام جعفر صادق علیه السلام

علامه آية الله حاج سيد محمد حسين حسيني طهراني

الله شناسی، جلد ۱

بسم الله الرحمن الرحيم

روایت اول:

[کلینی] با سند متصل دیگر خود روایت می‌کند از صالح بن سهل همدانی که گفت: حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام فرمودند در تفسیر قول خدای تعالی: **اللَّهُ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِشْكُوتٍ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامُ. فِيهَا مِصْبَاحُ الْحَسَنِ. الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةِ الْحُسَيْنِ. الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ فَاطِمَةُ كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ بَيْنَ نِسَاءِ أَهْلِ الدُّنْيَا. يُوَفِّدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ. زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ لَا يَهُودِيَّةٍ وَلَا نَصْرَانِيَّةٍ. يَكَادُ زَيْتُهَا يَضِيءُ يَكَادُ الْعِلْمُ يَنْفَجِرُ بِهَا وَ لَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ.**

نُورٌ عَلَى نُورٍ إِمَامٌ مِنْهَا بَعْدَ إِمَامٍ. **يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ** يَهْدِي اللَّهُ لِلْإِثْمَةِ مَنْ يَشَاءُ؛ وَ **يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ.**

قُلْتُ: أَوْ كَظُلُمَاتٍ؟ قَالَ: الْأَوَّلُ وَ صَاحِبُهُ يَعْشِيهِ مَوْجُ الثَّلَاثِ. **مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ ... ظَلَمْتُ الثَّانِي.** **بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ** مُعَاوِيَةَ لَعَنَهُ اللَّهُ وَ فِتْنُ بَنِي أُمَيَّةٍ؛ **إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ الْمُؤْمِنُ فِي ظُلْمَةٍ فَتَنَّتْهُمْ لَمْ يَكْدُرِيهَا.** وَ **مَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا** إِمَامًا مِنْ وَوَلَدِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ، **فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ** إِمَامٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ. وَ قَالَ فِي قَوْلِهِ: **يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ بِأَيْمَانِهِمْ:** أَيْمَةُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، تَسْعَى بَيْنَ يَدَيْ الْمُؤْمِنِينَ وَ بِأَيْمَانِهِمْ حَتَّى يَنْزِلُوهُمْ مَنَازِلَ أَهْلِ الْجَنَّةِ.^۱

در این آیه مبارکه، مشکوٰۃ فاطمه علیها السلام است؛ و در عبارت **فِيهَا مِصْبَاحٌ**، مصباح حسن است؛ و در عبارت **الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ**، زجاجه حسین است؛ و در عبارت **الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ** فاطمه ستاره‌ای تابناک می‌باشد در میان زنان اهل دنیا.

يُوَفِّدُ مِنْ شَجَرَةٍ مُبَارَكَةٍ ابراهیم علیه‌السلام است که **زَيْتُونَةٍ لَا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرْبِيَّةٍ** نه یهودی می‌باشد و نه نصرانی. **يَكَادُ زَيْتُهَا يَضِيءُ:** نزدیک است علم از آن منفجر گردد وَ **لَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ.**

نُورٌ عَلَى نُورٍ: امامی است از او پس از امامی. **يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ:** هدایت می‌کند خدا به ائمه هر کس را که بخواهد. وَ **يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ.**

^۱ اصول کافی، ج ۱، کتاب الحجّة، باب أنّ الأئمة عليهم السلام نور الله عزّ و جلّ، ص ۱۹۵،

حدیث پنجم.

راوی گوید: من عرض کردم: **أَوْ كَظُلُمَاتٍ** تفسیرش چه می‌باشد؟

امام صادق علیه‌السلام فرمودند: اولی و رقیقش؛ **يَغْتَسِيهِ مَوْجٌ**: سوّمی است. **مِنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ** ...
ظُلُمَاتٍ: ثانی. **بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ**: معاویه لعنه الله می‌باشد با فتنه‌های بنی‌امیه. **إِذَا أُخْرِجَ يَدَهُ**:
(هنگامیکه خارج کند دستش را) مؤمن در تاریکی فتنه‌هایشان، **لَمْ يَكُنْ يَرِيهَا** (نزدیک نیست که آن را
ببیند). **وَ مَنْ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا** مراد از نوراً امام است از اولاد فاطمه علیها‌السلام، **فَمَا لَهُ مِنْ
نُورٍ** مراد از نور، امام است در روز قیامت.

و حضرت در تفسیر آیه **يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ بِأَيْمَانِهِمْ** فرمودند: مراد از نورُهُم امامان
مؤمنین هستند در روز قیامت که در مقابل مؤمنین و در جانب راستشان شتابان حرکت می‌کنند تا ایشان
را در منزلگاههای اهل بهشت وارد سازند.

کلینی همین مضمون را با سند دیگر از علی بن جعفر علیه‌السلام از برادرش موسی علیه‌السلام
روایت کرده است.^۲

روایت دوم:

کلینی نیز در باب خلقت ابدان و ارواح و قلوب ائمه علیهم‌السلام چهار روایت ذکر کرده است
و ما به ذکر یکی از آنها اکتفا می‌نماییم:

وی با سند متصل خود از محمد بن مروان از حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام روایت می‌کند
که شنیدم آن حضرت می‌فرمود: **إِنَّ اللَّهَ خَلَقَنَا مِنْ نُورٍ عَظْمَتِهِ، ثُمَّ صَوَّرَ خَلْقَنَا مِنْ طِينَةٍ مَخْرُونَةٍ مَكُونَةٍ
مِنْ تَحْتِ الْعَرْشِ، فَأَسْكَنَ ذَلِكَ النُّورَ فِيهِ، فَكُنَّا نَحْنُ خَلْقًا وَ بَشَرًا نُورَانِيْنَ لَمْ يَجْعَلْ لِأَحَدٍ فِي مِثْلِ الَّذِي
خَلَقْنَا مِنْهُ نَصِيبًا. وَ خَلَقَ أَرْوَاحَ شِيَعَتِنَا مِنْ طِينَتِنَا، وَ أَبْدَانَهُمْ مِنْ طِينَةٍ مَخْرُونَةٍ مَكُونَةٍ أَسْفَلَ فِي ذَلِكَ
الطِينَةِ، وَ لَمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لِأَحَدٍ فِي مِثْلِ الَّذِي خَلَقَهُمْ مِنْهُ نَصِيبًا إِلَّا لِلْأَنْبِيَاءِ. وَ لِذَلِكَ صَبَرْنَا نَحْنُ وَ هُمْ: النَّاسُ،
وَ صَارَ سَائِرُ النَّاسِ هَمَجٌ لِلنَّارِ وَ إِلَى النَّارِ آخِذُونَ** خلقت نمود ما را از نور عظمت خودش، سپس تصویر
آن خلقت را از خاک خزینه پنهان از زیر عرش خود قرار داد. پس آن نور را در آن سکنی داد، بنابراین

^۱ سوره الحديد (۵۷) قسمتی از آیه ۱۲

^۲ اصول کافی، ج ۱، کتاب الحجّة، باب أنّ الائمه عليهم‌السلام نور الله عزّ و جلّ، ص ۱۹۵؛ و در تفسیر برهان طبع
سنگی، ج ۲، ص ۷۳۵، این روایت را از طریق عامّه از ابن مغّزلی شافعی در کتاب «مناقب» مرسلّاً از علی بن جعفر
روایت کرده است.

^۳ اصول کافی، باب خلق ابدان الائمه و ارواحهم و قلوبهم عليهم‌السلام، ص ۳۸۹، حدیث دوم.

ما آفریده‌ای و بشری نورانی بودیم. برای هیچ کس در مثل آنچه که ما را از آن آفرید نصیبی قرار نداد. و ارواح شیعیان ما را از طینت و خاک ما آفرید، و بدنهای شیعیان را از طینت و خاک خزینه پنهان پایین‌تر از آن طینت و سرشت خاکی. و برای احدی قرار نداد در مثل آنچه که شیعیان را از آن آفریده است نصیبی مگر برای انبیاء.

و از این روست که ما و انبیاء و شیعیان ما از آدمیان محسوبند؛ و اما بقیه اصناف مردم، اراذل و فرومایه هستند که برای آتش می‌باشند و به سوی آتش می‌روند.^۱

روایت سوم:

و او [کلینی] با سند متصل خود از أحمد بن علی بن محمد بن عبدالله بن عمر بن علی بن ابی طالب علیه‌السلام از حضرت امام جعفر صادق علیه‌السلام روایت می‌کند که وی گفت:

إِنَّ اللَّهَ كَانَ إِذْ لَا كَانَ. فَخَلَقَ الْكَانَ وَالْمَكَانَ. وَخَلَقَ نُورَ الْأَنْوَارِ الَّذِي نُورَتْ مِنْهُ الْأَنْوَارُ. وَأَجْرَى فِيهِ مِنْ نُورِهِ الَّذِي نُورَتْ مِنْهُ الْأَنْوَارُ.

وَهُوَ النُّورُ الَّذِي خَلَقَ مِنْهُ مُحَمَّدًا وَعَلِيًّا. فَلَمْ يَزَلْ نُورِينَ أَوْلَيْنَ، إِذْ لَا شَيْءَ كَوْنٌ قَبْلَهُمْ. فَلَمْ يَزَلْ يَجْرِيانِ طَاهِرِينَ مُطَهَّرِينَ فِي الْأَصْلَابِ الطَّاهِرَةِ حَتَّى افْتَرَقَا فِي أَطْهَرِ طَاهِرِينَ: فِي عَبْدِ اللَّهِ وَابْنِ طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.^۲

تحقیقاً خداوند بود زمانیکه هیچ نبود. پس کون و مکان را آفرید. و نور نورها را که از آن، نورها نشأت می‌گیرد خلق نمود. و در آن به جریان انداخت نور خودش را که از آن، نورها پدیدار می‌شوند. و آن نور، نوری بود که از آن محمد و علی را بیافرید. محمد و علی پیوسته و بطور مداوم دو نور نخستین بوده‌اند به جهت آنکه هیچ موجودی پیش از آنان تکوّن نیافت. این دو نور همیشه در اصلاّب طاهره با حفظ طهارت و پاکی باقی بودند تا در میان دو تن از طاهرترین و پاک‌ترین مردمان: عبد الله و ابوطالب علیهم‌السلام از همدگر جدا شدند.^۳

^۱ الله شناسی، ج ۱، ص ۶۷.

^۲ اصول کافی، ج ۱، کتاب الحجّة، باب مولد النبی صلی الله علیه و آله و وفاته، ص ۴۴۱ و ۴۴۲، روایت نهم.

^۳ الله شناسی، ج ۱، ص ۷۱